

GÜNÜMÜZ ESTETİK ALGISI VE DIŞLANMIŞA DÖNMEK: DÖVME SANATI ÖRNEĞİ

İtir TOKDEMİR ÖZÜDOĞRU¹

Turgut Efe VAROL²

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Atılım üniversitesi, itir.ozudogru(at)atilim.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5834-1527

² Öğr. Gör. Dr. Turgut Efe Varol, Atılım üniversitesi, efe.varol(at)atilim.edu.tr, ORCID: 0000-0002-50797172

Özüdoğru, İtir ve Turgut Efe Varol. “Günümüz Estetik Algısı, Dışlanmışa Dönmek: Dövme Sanatında Ana Akım Değişimi Örneği”. idil, 75 (2020 Kasım): s. 1761–1768. doi: 10.7816/idil-09-75-10

ÖZ

Gelişen teknoloji ile günümüzde dövme sanatının ileri bir seviyede uygulandığı görülebilmektedir. Teknik yetkinliğin seviyesinin artması ile farklı dövme tarzları ortaya çıkmış ve bu tarzlar ana akım olarak uygulamada sayıca artmıştır. Foto gerçekçi seviyeye ulaşan dövmelerin çoğalması ve tasarımlarda ünlü oyuncuların, müzisyenlerin, film karakterlerinin kullanılmasının yanı sıra New-traditional dövme akımında olduğu gibi eski tarzların yeni üslup ile uygulandığı da görülmektedir. Modern sanatın tarihine bakıldığında her akımın kendinden önceki üsluplara karşı tutumlar geliştirerek yeni eserler ürettikleri bilinmektedir. Bu duruma benzer olarak geleneksel dövme tarzları da gelişmiştir. Bu araştırma çerçevesinde, dövme sanatında çirkinin tercih edilmesi ve ana akıma dönüşmesi önemli bulunmuştur. Dolayısıyla dövmenin geçmişten günümüze anlamsal değişiklikleri anlatılmış, günümüzde kişinin sadece kendini ifade etme yolu olarak değil, aynı zamanda düşüncüyü, beğeniyi, müzik veya kitap tercihleri gibi kültürel bir göstergeye dönüştüğü görülmektedir. İnternet çağının, sosyal medya uygulamalarının fiziksel bir aradalıkların neredeyse önüne geçtiği günümüz dünyasında insan derisinin de bir sosyal medya ara-yüzüne dönüştüğü düşünülebilir. Bu noktada çirkinin estetiğinin tercih edilmesi, Ortaçağ illüstrasyonlarından, okült sembollere varan görsel çeşitliliğin yeni tasarımlar ve özgün kompozisyonlarla dövme sanatında sıkça uygulanması günümüz dövme sanatını anlamak için oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Dövme sanatı, Ortaçağ estetiği, çirkinin estetiği

Makale Bilgisi:

Geliş: 11 Eylül 2020

Düzeltilme: 16 Ekim 2020

Kabul: 25 Ekim 2020

Giriş

Dövmö tarih boyunca birçok farklı kültürde, farklı amaçlarla uygulanmıştır. İskitlerin, Maorilerin, Keltlerin ve diğer birçok toplumun uyguladığı dövmö sanatı, bir kahramanlının ifadesi, klan tarafından kabul edilmenin, olgunlaşmanın veya kimi zaman işlenen suçun göstergesi olmuştur. İnsanlar tarih boyunca, bir desen veya süs olarak dövmö sanatını yaptırma gerekliliği hissetmiştir. Bu görseller ile insanın kendini ifade etmesi, deneyimlerini yansıtması, kendini süslemesi veya belirli bir topluluğun onu işaretlemesi, konumlanması gibi işlevleri görülebilmektedir.

"Beden süslemesi örneklerinin ortaya çıkışında, insanın ilk doğal giysisi –yani derisini- tamamlama, kendini karşı cinse ve ait olduğu topluluğa daha güzel gösterme, aynı zamanda topluluğun inanç sistemine, mitlerine bağlılığını ifade etme; diğer bir anlatımla o topluluğa aidiyetini belli etme ve bunun yanı sıra, şekillerden, desenlerden koruma anlamında yarar bekleme gibi pek çok değişken rol oynuyor" (Çoruhlu, 2015: 41)

Başlangıçta toplumsal ve sınıfsal aidiyet sembolü olarak görülürken, kültürlerin ve toplumların etkileşimiyle dövmö sanatının algısının değiştiği görülebilir. Modern ve varlıklı insanlar, coğrafi keşifler sonrasında yeni keşfedilen kıtalardaki yerli halkın dövmelerini gözlemleme şansına sahip olmuştur. Bu etkileşim sonucunda toplumsal ve sınıfsal bir aidiyet sembolü olarak görülen dövmö sanatı algısı zamanla gelişmiş ve değişmiştir.

Larousse Semboller Sözlüęü'nde dövmö ile ilgili olarak şöyle denmiştir; "XIX. yüzyılda Avrupa'da dövmö özellikle mahkûmlar, denizciler ve meslek grubu olarak askerliği sečenler için, bu gruplara ait olduklarının bir göstergesi olarak amblemsel bir değer taşıyordu" (Gardin, 2014:191). Dolayısıyla dövmö sanatının öncelikle bu zorlu yaşam koşullarına sahip insanların tercihi olması sebebiyle, o dönemde tehdit göstergesi olarak görüldüğü de düşünölebilir. "20.yüzyıl başında Lombroso ya da Lacassagne'a göre dövmeli bireylerin "vahşiler" olduğundan yani onların gözünde daha aşağı, uygarlaşmamış ve her türlü suça eğilimli insanlar olduğundan şüphe yoktur" (Breton, 2019:33). Kalabalık hapishanelerde suçlular hangi çeteye üye olduklarını ve hangi sebeple hapishaneye girdiklerini göstermek amacıyla da dövmö yaptırımışlardır. Yine mahkûmlar arasında aile bireylerine duyulan özlemleri yansıtmak amacıyla hapishane ortamında kendi oluşturdukları gereçlerle dövmö yapmak da yaygın olarak gözlemlenmektedir. Bu sayede, denizci asker veya savaşçı dövmelerinin yanı sıra hapishane üsluplarının da oluşmaya başladığı görülebilir. Bunun yanında Meksika'da Japonya'da ve büyük çetelerin kültürel rol üstlendiği birçok millette de dövmö köklü bir değere sahiptir.

Genel olarak, zorluklar yaşamış insanların travmalar, zaferler veya mutluluklar sebebiyle bedenlerine işlemeye başladıkları dövmenin zaman içerisinde algılanış biçiminin değişmeye başladığı görülebilir. Dövmö günümüz dünyasında insanların kendilerini ifade ediş biçimi olmaya başlamıştır. Le Breton "Ten ve İz - İnsanın Kendini Yaralanması Üzerine" isimli kitabında insan derisi ile ilgili olarak şöyle yazmıştır: "Arşiv gibi, bireysel öykünün izlerini saklar, anahtarları sadece bireyin elinde bulunan bir palimpsest gibi: yanık, yara, ameliyat, aşı, kırık izleri, işaretler vb. Öyle ki bilinçli olarak eklenmiş izler insan bedeninde kimlik işaretleri işlevi görebilir: Dövmö, piercing, implant, çizik, burning.." (Le Breton, 2011:25). İnsanlar artık bedenlerine sanatsal bir değer katma adına müdahalede bulunabilmekte veya kişinin kişisel yaklaşımlarını, anı veya zaferlerini sembolize edebilmektedir. Deri, Le Breton'a göre düşlenen bir kimliğin yansıtıldığı ekrandır, dövmö, piercing ya da toplumlarımızı yönlendiren görünömlerin saysız sahnesi gibi (2011:5). Bedene işlenen semboller, şekiller, biçimler, harfler ile kişilerin belirli bir müzik türüne, edebiyat türüne, yaşam kültürüne olan yakınlıkların göstergesi olarak karşımıza çıkar. Bu bağlamda farklı dövmö türlerinin farklı şeyler anlattığı veya sembolize ettiği düşünölebilir. Atkinson'a göre dövmö "bağlamsal ve müzakere edilmiş bir kimlik gösteren"dir (Atkinson, 2004:127).

Çağımızda elektrikli ise dövmö makineleri ve yüksek kalitede farklı iğneler, kaliteli boyalar ile dövmö sanatının çok daha ileri bir seviyede uygulandığı görülebilmektedir. Artık bilgisayar ortamında tasarlanan desenler vücuda aktarılıp, çok daha hassas bir şekilde detaylı ve net görseller elde edilebilmektedir. Bu teknik gelişimler sayesinde, Neo-traditional-, Newschool gibi çok detaylı ve renkli dövmö akımlarının yanı sıra modern geometrik ve soyut üç boyutlu tasarımlar doğmuştur. Teknolojik gelişmelerin ve değişen kültürün işığında dövmö sanatının hızlı yayılımı, farklı üslupların hızlı bir şekilde ana akım olmasına ve tek tiplerin artmasına sebep olabilmektedir. Bu nedenle kimi insanlar, farklılaşma adına sık rastlanmayan ve ana akım olmayan dövmö üsluplarına yönelebilmektedir. Günümüzde dövmö kültürü içerisinde karanlık sanat ve okült görsellerin yeniden yaygınlaşması da bu sayede görülebilir. Farklılaşmak, özel olmak adına yapılan bu tercihler ile Realistik veya Newschool gibi renkli dövmelerin ötesinde ortaçağ sanatı karanlığı içeren, gravür, resim veya parşömen çizimleri gibi eserler yaygınlaşmaya başlamıştır. Artan bu talep ve dövmö kültürü içerisinde oluşan bu yaklaşım

doğrultusunda dövme sanatçılarının da özellikle renksiz (veya tek renk) yoğun linework (çizgi işçiliği), dotwork (nokta işçiliği) içeren dövme yaklaşımlarını geliştirmeye başladıkları görülebilir.

Teknolojik avantajlarına rağmen, günümüz dövme sanatına bakıldığında bazı eserlerde Ortaçağ gravürlerinden, illüstrasyonlarından sahnelerin insan bedeninde yeniden üretime girdiği görülmektedir. Bu yaklaşımın çağdaş sanatın yeniden üretim mantığıyla örtüştüğü gözlenmektedir. Dijital çağ ile internet erişiminin kolaylığı, her türlü görsel materyale ulaşım, Benjamin'in de 1935 yılında yayınlanan "Teknik Olarak Yeniden - Üretilirlik Çağında Sanat Yapıtı" eserinde bahsettiği gibi sanat eserinin biricikliğini ve aurasını kaybetmesiyle kalmamış, "yeniden üretimin üretimi" şeklinde çoğalarak artar bir hal almıştır. Yine internet aracılığıyla tüm bu eserler ulaşılabilir hale gelmiştir. Bu durum görsel bir çokluk meydana getirmiştir: "Böylesine çokluk, disiplinlerarasılık içinde sanat eserlerinin defalarca kullanımları şaşırtıcı ve tekrarlanan gelen bir anlayış; aynı zamanda Postmodern sürecin kazandırdığı bir şey olarak çağdaş sanatta daha belirgin farklılıklar gösterecek yeni bir durum" (Girgin, 2018:11). Girgin'e göre bu ulaşılabilirlik ile ilgili durumda her sanat eseri bir başka sanat eserine ilham olabileceği düşünülebilirken yeniden üretimin farklı disiplinler kullanılarak yapılması çağdaş sanat için önemli bir adım haline gelmektedir.

Yeniden gündeme gelen eski dönem üslupları ile dövme arasındaki ilişki bağlamında Maggie M. Williams "Kelt Dövmeler: Antik, Ortaçağ ve Postmodern" isimli makalesinde; eski dönem sembollerinin, simgelerinin ve diğer eserlerinin günümüz dövme sanatında kullanılmasını araştırmıştır. Antik dönem eserlerindeki teknik kullanımı ve konuların günümüze taşınması ile ilgili olarak, bu bağlamda yapılan dövmelerin farklı tarihsel anlar arasında bir kaymayı kodladığını ve sonucunda bu antik imgelerin dönüşümü ile postmodern bir imgenin yapılandırıldığını söylemiştir (Williams, 2011:172).

Ortaçağ eserlerinin birebir uygulanmasının yanı sıra, dönemin üslup özelliklerinin, eserlere konu olan kavramların, mitlerin günümüz dövme sanatında tercih edilmesi, bu görsellerin anlamsal özelliklerinin değişimini anlamak açısından önemlidir. Ortaçağ sanat anlayışına bakıldığında "İnsan yoksunluğu yüzünden sanat yapar: Tüylerden, hayvaninkine benzer kesici dişlerden, pençelerden yoksun doğmuş olduğundan, hızlı koşamadığından veya bir kabuğun ya da doğal bir zırhın içine sığmadığından, doğanın eserlerini gözler ve taklit eder" (Eco, 2020:177). Dövme sanatında yeniden canlanan ya da ilham kaynağı olan sanat eserlerine bakıldığında yoğunlukla yaratıkların, mitolojik varlıkların, okült sembollerin artış göstermesi çirkinin estetiği kavramını da önemli kılmaktadır. Bu noktada sadece sanatın yeniden üretilmesi değil aynı zamanda estetik olarak çirkinin tercih edilmesi de günümüz dövme sanatındaki değişimin anlaşılması açısından önemlidir. "Sanatsal formu, birlik, oran ve düzenin oluşturduğu Hristiyanlığın erken dönemlerinde form noksanlığı çirkinlik olarak ele alınır ve sanatçıya yol gösterenin düzen olduğu ileri sürülür" (Öndin, 2020:9).

Estetik kavramı sadece güzel olanı konu edinmez aynı zamanda güzel olmayanı da araştırır. Güzelin ne olduğunu araştırırken güzel olmayanı da tanımlamak gereklidir. Bu konuda Karl Rosenkranz'ın (1805-1879) yazdığı "Çirkinin Estetiği" kitabı çirkinliğin estetiği konusunu inceleyen ilk kaynaklardan biridir. Güzel olan, ahlaklı olanla, iyiyle eşleştirilirken, çirkin, ahlaksızlık, kötülük ve cehennemle eşleştirilmiştir. Rosenkranz'e göre estetik haz alma ile güzel arasındaki bağ araştırılırken alışılmış olanın çirkin olarak tanımlanması ertelenmektedir. "Alışıldık olan, genelin deneysel varlığını oluşturduğu sürece olağandır. Bu nedenle yine de henüz çirkin değildir" (Rosenkranz, 2018:180). Bu bağlamda çokça rastlanılan görseller zaman içinde kabul görür ve ait olduğu çirkinlik kavramından uzaklaşarak çirkin olmayan olarak tanımlanabilir. Çirkinin beğenilmesi için hastalıklı olma durumunu öne süren Rosenkranz bu konuda da "Şayet çirkin, belli bir sanat yapıtının bütünlüğü içinde kendini göreceli bir gereklilik şeklinde görüyor ve güzelin etkisi sayesinde yok oluyorsa, sağlıklı bir zevk alma söz konusudur" (57). Bu bakış açısı ile günümüz sanatına bakıldığında kullanılan çirkin imgelerin esasında bir karşı duruş, reddediş ve alt kültürün çok sık başvurduğu bir kaynak olduğu düşünülebilir.

Güzel denildiğinde neden bahsedildiği sadece kültürel bir farklılık değil aynı zamanda tarihsel süreçler içinde değişkenlik göstermektedir. "Bir Ortaçağ filozofu orandan bahsederken, Gotik bir katedralin boyutlarını ve biçimini düşünüyordu. Buna karşılık bir Rönesans kuramcısı, kısımları arasındaki oran altın oran tarafından belirlenen bir 16. yüzyıl tapınağını düşünüyordu: Katedrallerde kullanılan oranlar, Rönesans insanının gözünde tam da Gotik (Gotlara özgü), yani barbardı (Eco, 2015:10). Tarihsel süreçte değişen güzel/çirkin kavramları açısından Eco'nun Çirkinliğin Tarihi kitabı önemli bir kaynaktır. Gotik mimaride görülebilen gargoyler ile ilgili olarak "Çirkin estetiğinin göstergesi olan gargoylelerin spiritüel korkuluk olduğu inancına karşı olanlar da mevcuttur. Mümkün olduğu kadar çirkin yapılmalarının nedeni bizzat kötüyü temsil etmeleridir" (Öndin, 2020:234).

Eco çirkinin sanat eserlerinde kullanılması ile ilgili olarak: "Estetik değerlerin göreceli oluşuyla ilgili hiçbir bilgi, bu durumlarda tereddüt etmeksizin çirkinliği gördüğümüz ve çirkinliği bir keyif nesnesine dönüştüremediğimiz gerçeğini ortadan kaldırmaz" (Eco, 2015:436). Biçimsizliği bir dram olarak tanımlayan Eco'ya göre sanat "bu dünyada amansız ve üzücü şekilde kötü bir şeylerin olduğunu hatırlatmaya çalışmıştır" (age, 437).

Sanatsal bağlamda çirkinlik usta bir sanatçı tarafından betimlendiğinde hayranlık yaratabilmektedir. Korku dolu bir tasvir izleyici tarafından beğenilir ve bu noktada güzel olarak atfedilebilir. Örneğin Peter Paul Rubens'in 1618 tarihli Medusa Başlı adlı resmine bakıldığında, Perseus tarafından başı kesilen kadının yüzündeki korku, dehşet ifadesi görülmektedir. Medusa'nın yılanları yerlere saçılmış, başının altından kanlar akar halde oldukça realist tasvir edilmesi tedirgin edici olduğu kadar kusursuzdur (Resim1).

Resim 1. Peter Paul Rubens, Medusa Başlı, 1618, (Eco, 2015: 24-25).

Alman baskı resim ustası Martin Schongauer'in gravürlerine bakıldığında griffinler, yabani kadınlar, Hristiyan ikonografisine dair sembolik öğeler, canavarlarla savaşan melekler karşımıza çıkar. Orta çağ sanatının ardından 1498 yılında geç ortaçağ geleneğine uygun düşünceleri olan Albrecht Dürer'in ağaç baskı resimlerinde de cehennem tasvirleri yapar, bunu da resimlerini destekleyen metinlerin bulunduğu Kitab-ı Mukaddes metniyle birlikte yayınlar. Bu ağaç baskılardaki üslup çizgilerin kullanılış şekli, koyu değerlerin yüzeyde dağılımı ile figürlerin dramatik yüz ifadeleri birleştiğinde oldukça korku dolu sahneler karşımıza çıkar. Örneğin, Albrecht Dürer'in Triumphal Arch isimli ağaç baskı eserinde bulunan griffini günümüzde dövme olarak uygulanmış eserlerden bir tanesidir (Resim 2).

Resim 2. Albrecht Dürer, Triumphal Arch, eserden ayrıntı, Erişim Adresi: https://en.wikipedia.org/wiki/Triumphal_Procession, Erişim Tarihi: 21.12.2020.

Gravür, ahşap baskı gibi ortaçağ oyma baskı yöntemlerinin oluşturduğu bu estetik yaklaşımın çizgi ağırlıklı ve renksiz olduğu görülebilir. Bu estetik yaklaşımın, günümüz dövme makineleri ile uygulanan net ve çok renkli ana akım yaklaşımların tersi olması ve bu sebeple yeniden tercih edildiği düşünülebilir.

Dövme Sanatçıların Eserlerinin incelenmesi

Günümüzde, yukarıda bahsedildiği gibi Ortaçağ sanatlarından esinlenen çok sayıda dövme sanatçısı bulunmaktadır. Bu sanatçıların içinde modern dövmeler yapanların yanı sıra, ortaçağ sanatını modern dövme yaklaşımına uyarlayanalar olduğu görülmektedir. Makalenin bu bölümünde Instagram ortamı içerisinde takipçi sayısı yüz binin üzerinde üç farklı dövme sanatçısı incelenecektir. İlk sanatçı olan Luca Cospito'nun Ortaçağ sanatı üslubunu yansıtan bir çok kompozisyonu ve kendi tasarımı vardır. Ancak özellikle bir tarot kartı tercih edilmiştir. Bu tasarım bir kart olması sebebiyle hem alan içerisinde düzenlenmiş, hem de tipografi içermektedir.

Resim 3. Luca Cospito'nun eseri, ErişimAdresi:

<https://www.instagram.com/p/CH59Pjcj6Lm/>), Erişim Tarihi: 21.12.2020.

Luca Cospito, Instagram hesabı lucky_luchino olan İtalyan asıllı bir dövme sanatçısıdır. Dövme tasarımlarında genel olarak linework kullanmakta bunu da dotwork ile desteklemektedir. Kompozisyonlarının ortaçağ desenlerini baz aldığı ve tasarımlarında göz, el, kılıç, kadeh, kartlar, çeşitli hayvan ve bitkiler gibi özellikle ortaçağ sanatında tercih edilen görsel öğeler kullandığı görülmektedir. Herhangi bir renk kullanmaz bunun yerine çizgi ve nokta yoğunlukları ile iki boyutlu tasarımların içerisinde hacim oluşturur. Tarot kartlarında büyük arkanaya ait olan güç kartı (la force) VII numaralı karttır. Bu karttaki aslan figürü insanın hayvansal güdülerini ve arzularını sembolize eder. Rider-Waite-Smith tarot kartları serisinde güç, Thorth tarot kartları serisinde ise şehvet kartı olarak adlandırılır. La Force tarot kartı dövmesinde aslanı engellemeye çalışan bir Ortaçağ kadını ve onu yemeye çalışan bir aslan tasvir edilmiştir (Resim 3). Figürlerin dışında kalın dış hat çizgileri kullanılarak ön plana çıkardığı, iç alanlarında ise ince çizgiler kullanıldığı görülebilmektedir. Tarot kartının tipografik yaklaşımının da ise, yazı karakterinin iç alanının taranarak o dönemde kullanılan baskı tekniklerine benzetildiği görülebilir.

Resim 4. Robert Borbàs'ın eseri, Erişim adresi:

<https://www.instagram.com/p/CHYQrVvKHYNg/>, erişim tarihi: , Erişim Tarihi:
21.12.2020.

Grin_design instagram hesabının sahibi Robert Borbàs, Budapeşte'de Rooklet Ink'de çalışmaktadır. Kendisinin dövme dışında birçok grafik çalışması bulunmakta, Hollywood sanatçılarına da dövme yapmış olup hesabında 458 bin takipçisi bulunmaktadır. Borbàs'ın tasarımlarında kurukafa, cadılar, veba doktoru, atlar, şeytanlar gibi figürlerin olduğu çok çeşitli düzenlemeler görülebilir. Kimi kompozisyonlarında birçok figür birlikte kullanılmıştır. Ancak bu bölümde, tüylü yapısı ve çevresindeki bitkiler sebebiyle özellikle karga dövmesi ele alınmıştır. Dikkatli incelendiğinde Borbàs tam olarak Ortaçağ sanatlarını eserlerine taşımamakta ancak yaklaşımını baz almakta olduğu görülebilir. Kompozisyonları dönemin karanlığını içerir, hayvan, doğa figürleri veya kemik kafatası gibi figürler kullanabilmektedir. Güçlü dış hat çizgilerinin içerisinde hassas bir dotwork ile kendi yorumladığı gerçeğe yakın ancak foto gerçekçi olmayan bir üslup elde etmektedir (Resim 4). Renk kullanımından tamamen vazgeçmemiş, siyah beyaz yanında mutlaka üçüncü bir renk kullanmıştır. Böylelikle dönemin karanlığını günümüz dövme tarzları içinde modern bir şekilde yorumladığı düşünülebilir.

Resim 5. Robert Borbàs'ın eseri, Erişim adresi:

<https://www.instagram.com/p/CHYQrVvKHYNg/>, erişim tarihi: , Erişim Tarihi:
21.12.2020.

Heedo Lee, Güney Kore'nin Seul kentindeki bir başka dövme sanatçısıdır. Çeşitli eskizler, karakter tasarımları ve illüstrasyonlar da yapmaktadır. Dövmeleri çoğunlukla siyah tonlarında kimi tasarımlarında üçüncü bir renk kullanmıştır. Tasarımlarında gül, iskelet, at, kalp, çeşitli silah ve hayvan figürleri kullanmaktadır. Uygulamasında bir linework yanı sıra dotwork işçiliğiyle katlanma ve kıvrılma etkisini uyguladığı görülebilmektedir. Zaman zaman hat halinde uyguladığı dotwork ile çizgi hissini aktardığı ve oluşturduğu yoğunluklar ile ışık vuran bölgeleri öne çıkardığı görülebilir (Görsel 5).

Sonuç

Dövmeler sanatındaki teknik gelişimler sonucunda, dövme uygulamalarının gerçekçiliği, neredeyse foto gerçekçi olabilmesi, renklerin daha uzun süre özelliğini kaybetmemesi ile yeni dövme türleri çıkmış ve dövme sanatı yaygınlaşmıştır. Pek çok insanın kendini ifade ediş biçimi olarak bu dövmelerden yaptırması aynı zamanda bedenlerini estetik bir sunuya çevirmeleri dövme tarihi açısından önemlidir. Ana akım tarzların yanı sıra, döneminde estetik olarak çirkin tanımlanmış görsel öge ve sembollerin günümüz dövme sanatında artış gösterdiği görülebilmektedir. Dick Hebdige'nin *Alt Kültür, Tarzın Anlamı* kitabında ele aldığı punklar, beyaz esnisite, hipsterların, metal ve rock kültürüne ait yaşam tarzı olanların genel olarak dövme sahibi olması ve geçmişte çirkin olarak tanımlanan dövmelerin tercih edilmesi, tarihsel açıdan günümüzü de etkilemektedir (Hebdige, 2004:49-68). Bu bağlamda bakıldığında insanların benzer arzular ile dövme yaptırdığı düşünülebilir. Bu arzular dövme tercihlerinin çirkinden yana olmasını sağlamaktadır. Bu noktada Ortaçağ estetiğinin tercih edildiği gözlemlenmiş, bazen illüstrasyonların birebir kopyasının deriye uygulandığı, bazense dönemin tekniğinin üslupsal olarak yeni yorumlarda kullanıldığı gözlemlenmiştir. İncelenen üç dövme sanatçısının eserlerinde görülen teknik, çizgi kullanımı, figürlerin stilize edililiş biçimleri Ortaçağ estetiğine eşlik eder niteliktedir. Deriye uygulanan çizgi kalitesinin gravür baskı etkisi taşıması sanatçıların becerilerini de gözler önüne sermektedir. Dövmeler sanatının günlük hayatta sık rastlanması ve toplumun her kesiminin farklı tarzlarda dövmeler yaptırdığı günümüzde, karşı duruş ve farklı olmak adına çirkin estetiğinin tercih edilmesinin beklendiğ bir durum olduğu düşünülebilir. Dolayısıyla yaygınlaşan dövme türlerinin aksine, farklı, karanlık, daha ilkel veya basit hatları olan dövmelerin, geçmişte bulunduğu rolden farklı olarak yeniden tercih edildiği görülebilir.

Kaynaklar

- Atkinson M. (2004). Tattooing and Civilizing Processes: Body Modification as Self- control. *The Canadian Review of Sociology and Anthropology* 41: 125-146.
- Çoruhlu, Çoruhlu (2015). Tendeği Desen; Dövmeler. *National Geographic Türkiye*, Şubat 2015.
- Eco, Umberto (2015). Çirkinliğin Tarihi. Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık, İstanbul.
- Eco, Umberto (2016). Güzelliğin Tarihi. Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık, İstanbul.
- Eco, Umberto (2020). Ortaçağ Estetiğinde Sanat ve Güzellik. *Can Sanat Yayınları*, İstanbul.
- Gardin, Nanon, Robert Olorenshaw (2014). Larousse Semboller Sözlüğü. *Bilge Kültür Sanat Yayınları*, İstanbul.
- Girgin, Figen (2018). Çağdaş Sanat ve Yeniden Üretim; Anlatı, Öykünme, Kolaj, Taklit. *Hayalperest Yayınevi*, İstanbul.
- Hebdige, Dick (2004). *Alt Kültür, Tarzın Anlamı*. Babil Yayınları, İstanbul.
- Le Breto, David (2011). Ten ve İz, İnsanın Kendini Yaralaması Üzerine, *Sel Yayıncılık*, İstanbul.
- Öndin, Nilüfer (2020). Gotik Resim ve Heykel Sanatı. *Hayalperest Yayınevi*, İstanbul.
- Rosenkranz, Karl (2018). Çirkinliğin Estetiği. *Muhayyel Yayıncılık*, İstanbul.
- Williams, M. Maggie (2011). Celtic Tattoos: Ancient, Mediaval and Postmodern. *Studies in Medievalism* 2011/3.
- Triumphal Procession. <https://en.wikipedia.org/wiki/Triumphal_Procession>
- Luca Cospito resmi instagram hesabı, <<https://www.instagram.com/p/CH59Pjcj6Lm/>>
- Robert Borbàs resmi instagram hesabı, <<https://www.instagram.com/p/CHYQrVkhYNg/>>
- Heedo Lee resmi instagram hesabı, <<https://www.instagram.com/p/CInVo0khoI9/>>

AESTHETIC PERCEPTION OF TODAY AND RETUNING TO EXCLUDED: TATTOO ART EXAMPLE

İtir TOKDEMİR ÖZÜDOĞRU
Turgut Efe VAROL

With the developing technology, it can be seen that today's tattoo art is applied at a much more advanced level. With the increase in the level of technical competence, different tattoo styles have emerged and these styles have increased in number in mainstream practice. In addition to the proliferation of tattoos reaching a photo-realistic level and the use of famous actors, musicians and movie characters in designs, it is also seen that old styles are applied with a new style, as in the New-traditional tattoo trend. Looking at the history of modern art, it has been observed that each movement has developed new works by developing attitudes towards the styles before it. Similar to this situation, traditional tattoo styles have also developed. For this research, it was found important that the preference of ugly in tattoo art and its transformation into mainstream. Therefore, the semantic changes of the tattoo have been explained from the past to the present, and today it is seen that it is not only a way of expressing oneself, but also a cultural indicator such as thought, taste, music or book preferences. It can be thought that the human skin has also turned into a social media interface in today's world, where the Internet age and social media applications almost override physical coexistence. At this point, the preference of ugly aesthetics and the frequent application of visual diversity from medieval illustrations to occult symbols in tattoo art with new designs and original compositions are very important to understand today's tattoo art.

Keywords: Tattoo Art, Medieval aesthetics, aesthetics of the ugly